

De repatriëring van

ADAM WESTERWAL

maart-april 1945

Repatrianten uit Duitsland. (Bron: oorlogsbronnen.nl)

Adam Westerwal beschrijft in het notitiegedeelte van een Duitse agenda uit 1944 zijn repatriëringtocht uit Duitsland aan het einde van de Tweede Wereldoorlog. Adam Westerwal is geboren op 30 januari 1917 te Velsen. Zijn vader is Jan Westerwal, los arbeider en zijn moeder is Anna Mijzen. Zij zijn gehuwd te Velsen op 13 april 1916. Gedurende de oorlog is Adam ongehuwd. Bij zijn registratie voor militaire dienst in 1937 geeft hij als beroep schoenmaker. Hij is ongeschikt bevonden voor militaire dienst. Zijn medische vrijwaringskaart vermeldt dat hij gewrichtstuberculose heeft gehad. Dat is vermoedelijk de reden dat hij is afgekeurd. Volgens zijn zoon verbleef Adam rond zijn 14de in een sanatorium. Adam was in de oorlog in Gelsenkirchen tewerkgesteld. Het verslag geeft een beeld van de tocht die hij en de vele andere tewerkgestelden moesten maken om aan het einde van de oorlog naar huis te komen.

De Tocht naar huis

Woensdag 28 Maart

Bevel tot opbreken wegens oprukkende Eng.Am. (Engelse en Amerikaanse) troepen, des avonds om 7 uur, met bestemming Wanne-Eickel waar wij om tien uur aankwamen. Van daaruit moesten wij via Castrop-Rauxel naar Bork, 45 km van Gelsenkirchen verwijderd. In Castrop kwamen wij aan om 12 uur en 's morgens om 7 uur kwamen wij in Bork aan waar wij ondergebracht werden in een open schuur.

Donderdag 29 maart

Om 2 uur in de middag aantreden voor het tweede gedeelte van de tocht, die ging via Marle naar Werne. In Marle werd pauze gemaakt van 2½ tot 3½ uur en gingen we toen weer verder. Telkens zagen wij gedeeltes van de Duitse Weermacht terug trekken. Om ongeveer 7 uur kwamen wij in Werne aan, waar wij ingekwartierd werden bij een boer en waar wij direct een slaappleats maakten (32 km.)

Vrijdag 30 maart

's Morgens om 7 uur werden wij gewekt door een OT-man¹ om weer te vertrekken met bestemming Lüdinghausen. Maar aangezien wij gehoord hadden dat de Eng.Am. zoo hard kwamen oprukken waren wij besloten om ons te drukken. Nu, dat lukte wonderwel. De OT ging weg zonder ons dus waren wij vrij van die bende. Nu om 10 uur braken wij op om naar Münster te gaan van Lüdinghausen. Wij weg, maar ver kwamen wij niet want 14 km verder in een dorp dat Capelle heette konden wij niet verder want de Engels-Amerikaanse troepen waren Lüdinghausen binnengerukt en op weg naar Capelle. Wat moesten wij? Naar Hamm gaan of blijven wachten tot de Engelsen ons bevrijden?. Wij besloten het laatste. Wij waren om tien uur in Capelle en zetten ons neer op het kruispunt Hamm-Lüdinghausen waar wij de Duitse Weermacht konden zien terug trekken. Om 12 uur gingen wij eens kijken of wij een boer konden vinden die voor een nacht ons te slapen wou hebben. Al ras hadden wij er een gevonden waar wij in het hooi konden slapen voor de nacht.

Zaterdag 31 maart

's Morgens om 4 uur werden wij wakker door het geratel van de tanks die voorbij gingen. Onze bevrijders waren na de vooravond van de vorige dag na een bombardement van de Jabo's² het dorpje Capelle ingetrokken en rukten verderop naar Hamm. Nu wij ons aangekleed hadden de morgen afgewacht. 's Morgens om 8 uur begroetten wij de eerste Amerikanen van wie wij direct al een sigaret kregen. Wij wisten niet wat wij rookten, zoo lekker. Na die begroeting gingen wij wat in het dorp kijken en kwamen daar aan bij een barak van de DW³.

Wij sloegen een raam kapot en kropen naar binnen. Wij zochten alles na en vonden 250 pakketten Craker Brot en wat brood, koek en andere dingen die wij alle mede namen. Met de vracht en een oude fiets die wij vonden gingen wij terug naar de boer waar wij gingen pakken voor de reis die nu ging via Lüdinghausen, Haltern, Dorsten, Wezel, Venlo naar Nijmegen. Eerst werden wij nog vriendelijk onthaald bij de boer en getrakteerd op koffie en brood met boter en spek er op en gingen toen op weg naar Lüdinghausen. Wij kwamen heel wat Amerikaansche troepen tegen. Om ongeveer 3 uur kwamen wij in Lüdinghausen aan zonder aangehouden te zijn. Maar bij de brug, even voorbij Lüdinghausen werden wij tegengehouden door een Am. wacht en mochten wij niet verder. Wij moesten wachten tot alle troepen er over waren en de bezetting er was. U begrijpt onze teleurstelling, maar ja, daar was nu eenmaal niets aan te doen en wij werden dan ook gezamenlijk naar een kamp gebracht waar wij konden slapen en wij brood met worst kregen dat er snel inging want wij hadden nog niet veel gehad.

Zondag 1 april, Eerste Paasdag

Wij ontwaakten als in een droom. Alleen al het niet horen schreeuwen en vloeken van de Duitse honden was voor ons al welkom. Wij wasten en kleedden ons en gingen het dorp in waar wij al gauw wat eieren kregen die wij 's middags

kookten en op aten met wat brood. Zoo verliep de Paasdag en ook de Tweede ging kalm voorbij.

Dinsdag 3 april

Niets te vermelden als aardappelen halen en groenten en 5 liter melk.

Woensdag 4 en donderdag 5 april

Alles hetzelfde.

Vrijdag 6 april

's Morgens om 9 uur alles pakken om naar Wezel te gaan. Eerst moesten wij in Lüdinghausen over de brug, wat makkelijker gezegd als gedaan was. Want eerst moesten de transporten van de geallieerden er over en als er dan even een gaatje was dan moest je hard lopen. Maar wij kwamen er over. Het eerste dorp waar wij door kwamen was Haltern, dat was 20 km verder. Van Haltern gingen wij naar het dorp Lipp-Ramsdorf (12 km), waar wij ons intrek namen bij een boer in de hooizolder en er meteen in slaap vielen.

Zaterdag 7 april

's Morgens om 8 uur werden wij wakker gemaakt door de boer, anders hadden wij nog door blijven slapen. Het was de eerste dag dat wij door het zonnetje begroet werden dus dat begon al mooi. Wij kleedden en wasten ons gauw en gingen toen op pad. Ditmaal ging de reis naar Hervest-Dorsten (22km). In kalm tempo gingen wij op weg en gingen hier en daar zitten. Onderweg kwamen wij veel materiaal tegen van de Amerikanen. Overal waar wij door heen kwamen lag wel oorlogstuig van de DWM⁴ en verschillende dorpen hadden te lijden gehad van de gevechtshandelingen. Om even 11 uur waren wij in Hervest en om 12 uur in Dorsten. Van daar ging het weer verder in de richting Wezel (34 km). Maar zover zouden wij niet komen want 16 km verder maakten wij halt in het dorp Schermbeck waar wij prettig onthaald werden bij een boer en er heerlijk brood aten met schmalz⁵ en stroop en een grote pot koffie er bij en een goede slaappleats.

Zondag 8 april

's Morgens om 10 uur op stap voor het verdere deel van de reis. Wij hadden gegeten bij de boer en gingen weer verder. Ons eindplan was Wezel (18 km). Wij deden wat boeren aan en kwamen om 4 uur in Wezel aan waar wij in een kazerne onder werden gebracht. Dat was zoo vol dat wij ergens anders een slaappleats moeten zoeken. Wij er op uit en ja hoor na een uur gelopen te hebben hadden wij eindelijk een kelder waar wij in konden overnachten. Maar wij moesten hem eerst puinvrij maken. Na een uur of drie hard werken konden wij ons neervlijen op de harde grond. Gelukkig was het er niet koud want het huis dat brandde? nog. Wij lagen dan ook in gala in ons bivak maar wij sliepen als marmotten.

Maandag 9 april

's Morgens om 7 uur opstaan en zorgen dat wij wat te eten kregen. Wij de puinhopen in van Wezel. Piet en ik, elke kelder die onder het puin lag gingen wij uitgraven en spoedig werd onze arbeid beloond want wij vonden 1 mud piepers. Nu, die brachten wij eerst naar ons hol en daarna gingen wij er weer op uit maar nu om groenten. Na een paar maal vergeefs een kelder te hebben uitgegraven hadden wij er eindelijk een waar wij negen weckflessen uit haalden. Namelijk doppers, sperziebonen en tuinbonen en wat pannen, borden, kommetjes, vork, lepel en mes en een koekepan en verschillende andere dingen. Maar het belangrijkste hadden wij nog niet en dat was bedden. Nu die zouden wij morgen wel halen. Eerst moest worden gezorgd voor het eten. Nu dat was gauw georganiseerd met een houtvuurtje. Nu het smaakte best hoor al was het zonder vet. En na het eten gingen wij maar weer slapen na eerst onze Engelsche verpleging gehaald te hebben namelijk wat Cornedbeef met 8 Cacies (cakejes?).

Dinsdag 10 april

's Morgens om 7 uur werden wij gewekt door een Hollander die zei dat er een kamer was vrijgekomen

van Hollanders die op transport waren gegaan naar Holland. Wij er op af en wij hadden geluk ook. Want wij konden er meteen in blijven wonen. Er stond een fornuis in de kamer en 4 bedden, heerlijk zacht, met een tafel en 4 stoelen en een kast er in. Nu toen hadden wij het helemaal voor elkaar. Eerst gingen wij nog wat groenten halen uit een hotel kelder die wij hadden ontdekt met 50 weckflessen waar wij er 20 van meenamen. En toen was het eten koken op het fornuis, 2x per dag. Eerst aardappelen met rode kool en toen sperziebonen met wat havermout na en 's avonds de Engelsche verpleging⁶ die bestond uit 4 koekjes, 1 stuk pinda-kaas, 1 stuk kaas, wat thee met suiker en melkpoeder, 3 bonbons, een plak chocolade en een stuk boter met vlees. Dus 's avonds een stukje chocolade met een kop thee en toen naar bed. Een echt heerlijk zacht bed. Nu wij hebben geslapen!

Woensdag 11 april

Vroeg opgestaan en het fornuis opgestookt om het eten te koken. Het menu was aardappelen met sperziebonen en doppers. Toen het klaar was hebben wij het ons lekker laten smaken. Om 1 uur kwam de officier zeggen dat wij moesten verhuizen naar de kazerne. Toen moesten wij onze kamer verlaten maar wij kregen een aardig hokje er voor terug. Wij waren dan ook gauw over. Toen was het maar weer voor het eten zorgen. Voor de avond was het aardappelen met prei en uien. En na het eten een kop thee met chocolade en wat balletjes. 's Avonds kwamen ze zeggen dat wij morgen vroeg naar Holland gingen. Nu dat was een feest. Die nacht sliepen wij best.

Donderdag 12 april

's Morgens om 6 uur opgestaan en alles in gereedheid gebracht voor het vertrek. Eerst wat ... (*onleesbaar*) klaar gemaakt en alles netjes ingepakt. Toen je ergens melden om een kaart te halen en om je te laten ontluizen. Om 3 uur waren wij daarmee klaar en moesten wij wachten op het auto transport. Om zes uur kwamen de auto's en kregen wij

14-4-45 *Guernica* 1938

(1) REGISTRATION No. **102322138**

A.E.F. D.P. REGISTRATION RECORD

Original ☒ Duplicate ☐

M. ☒ Single ☒ Married ☐
F. ☐ Widowed ☐ Divorced ☐

(2) Family Name *Westervall* (3) Sex *A* (4) Marital Status *Wed* (5) Claimed Nationality *Ned*

(6) Birthdate *20 Jan. 1919* Birthplace *Velzen* (7) Religion (Optional) *Ev.* (8) Number of Accompanying Family Members: *0*

(9) Number of Dependents: *0* (10) Full Name of Father *W. Muiden* (11) Full Maiden Name of Mother *W. Muiden*

(12) DESIRED DESTINATION *W. Muiden* (13) LAST PERMANENT RESIDENCE OR RESIDENCE JANUARY 1, 1938. *W. Muiden*

(14) Usual Trade, Occupation or Profession (15) Performed in What Kind of Establishment (16) Other Trades or Occupations

(17) Languages Spoken in Order of Fluency (18) Do You Claim to be a Prisoner of War? Yes ☐ No ☐ (19) Amount and Kind of Currency in your Possession

(20) Signature of Registrant: (21) Signature of Registrar: Date: Assembly Center No.

(22) Destination or Reception Center: (23) Code for Issue

(24) REMARKS *Gehuwelicheit*

DR-9
16-39781-1

MEDICAL CLEARANCE CERTIFICATE

1st *13-4-45* 2nd *14-4-45*

(25) Dates of Disinfection: *13-4-45* *14-4-45*

(26) PHYSICAL CONDITION ON ARRIVAL: *13-4-45*

(27) IMMUNIZATION RECORD: *13-4-45*

REMARKS: *FFS. Spoor van gewrichtsverreken*

Arrival Medical Inspection: *13-4-45* (28) Final Medical Inspection: *14-4-45*

Medical Examiner: *M. d. H. v. d. H.* Medical Examiner: *M. d. H. v. d. H.*

(29) MOVEMENT AUTHORIZATION OR VISA: *Kansel 19/4-45*

(30) RECEPTION CENTER: *District 13*

Van boven naar beneden:
Registratiekaart met aan de achterkant
de medische inspectie in Vlodrop.

Repatrianten bij een opvang.
(Bron: oorlogsbronnen.nl)

verpleging en om half zeven gingen wij rijden. Na eerst nog even een Hollander aangebracht te hebben die wij kenden uit Waldeck uit het SS-kamp waar hij de jongens afbeulde. Nu, die ziet Holland niet meer. Wij gingen de Rijn over, over een pontonbrug in de richting Venlo over Geldern. Daar waren wij om 8 uur. Vandaar gingen wij naar Roermond waar wij even stopten en waar wij door de bewoners onthaald werden op sigaretten en andere lekkernijen. Vandaar ging het naar Vlodrop waar wij terecht kwamen in een lager waar wij goed werden onthaald. Wij kregen er direct koffie met zes sneden witbrood en toen wij dat op hadden, de man 3 sigaretten. Daarna werden wij van twee dekens voorzien en gingen wij naar de slaapzaal. Wat een verschil met Duitsland. Hier alles netjes en schoon. Wij sliepen die nacht overheerlijk.

Vrijdag 13 april

Zes uur opstaan, je eigen wassen en scheren en toen naar de ontbijtzaal om je ontbijt te nuttigen. Wij kregen 8 sneden brood met koffie. Wij lieten ons dat goed smaken en als wij hadden gegeten gingen wij een eindje lopen of wat zitten kaarten in afwachting van wat er verder met ons zal gebeuren. Nadat wij wat aan het luieren waren geweest was het middag geworden en kregen wij soep te eten. Na het eten gingen wij in groepen naar de dokter om onderzocht te worden en daarna moesten wij al het Deutsche geld afgeven tegen een kwitantie. Wij werden alle ondervraagd en kregen toen onze papieren. Wij kregen brood met hust? en daarna gingen wij maar weer slapen tot de volgende dag.

Zaterdag 14 april

's Morgens om 8 uur opgestaan en naar de conversatiezaal om te eten. Nu wij kregen de man 8 sneden brood. En er werd ons medegedeeld dat wij ons gereed moesten houden voor transport naar Eindhoven. 's Middags om 4 uur werden wij gehaald met de auto en gingen wij via Venlo over Weert naar Eindhoven waar wij om 7 uur aankwa-

men en direct door de bevolking welkom werden geheten. Na onze bagage te hebben afgegeven kregen wij snert te eten. Nu Moeder en Vader, u kunt mij geloven of niet maar 5 diepe borden heb ik opgegeten. Wat smaakte dat lekker. Wij kregen nog sigaretten ook. Na het eten gingen wij naar de dokter om gekeurd te worden en toen wij gekeurd waren werden wij onthaald door een stuk muziek in de ontspanningszaal en toen dat was geëindigd gingen wij weer slapen na een dag van emotie.

Zondag 15 april

Zeven uur opstaan, wassen en aankleden en toen naar beneden waar wij 6 boterhammen in ontvangst konden nemen met koffie. Velen van ons gingen weer verder naar huis want die woonden in het vrije gebied maar voor ons die op plaatsen woonden die nog bezet waren moest een onderkomen gezocht worden bij boeren en burgers. De bewoners hier zijn alle goed voor onze jongens en wij komen dan ook niet tekort. Vanmiddag hebben wij aardappelen met sperziebonen en vlees gegeten. Nu ik moet mijn riem losmaken zoo had ik gegeten. 's Middags zijn wij gaan slapen en 's avonds ontmoet ik Gerrit de Geer, ook een IJmuidenaar en zijn wij samen naar familie geweest in Eindhoven. Wij kwamen thuis om 11 uur.

Maandag 16 april

Wachten tot wij opgeroepen worden om bij burgers in de kost te gaan. 's Avonds de stad in geweest en kennis gemaakt met twee Eindhovense meisjes waar wij mee naar huis zijn gegaan en koffie hebben gedronken.

Dinsdag 17 april

Niets bijzonders te melden.

Woensdag 18 april

's Middags naar de dokter om doorgelicht te worden. 's Avonds gesproken met een schoenmaker⁷ die een knecht nodig had en ben meteen aangenomen om er thuis te komen.

Nr. Ehw. 1365

Aanmeldingskaart voor Gerepatrieerden.

Gemeente van aanmelding: EINDHOVEN

Naam: *Westerwal* Voornamen: *Adrian*

Woongemeente: *Nelsen* Geboren te *Nelsen*

den *30-1-17* Repatrieringsadres in Eindhoven: *Broekscheweg 110*

Melding voor	Stempel en paraaf	Aantekeningen
1. Volksgezondheid	<i>gekeurd R.O.C.</i>	
2. Politie	<i>gekeurd R.O.C.</i>	
3. Bevolking	<i>gepatrieerd</i>	
4. Landelijk Herstel Don. Boscostraat 1	<i>gekeurd R.O.C.</i>	
5. Arbeidsbureau Raiffeisenstraat 1	<i>gekeurd R.O.C.</i>	
6. Distributie Jan Smitlaan 2	<i>gekeurd R.O.C.</i>	
7. Steunorgaan Catharinastraat 13	<i>gekeurd R.O.C.</i>	

Codenummer: 238

Datum van afgifte: *30-1-17*

O.B. - 252

Met ingang van 12 October 1954 is de zaak van de heer P. VAN OS

Schoenmakerij - Leder-fourniturenhandel
PR. KRUGERSTRAAT 73-75

overgedragen aan de heer A. WESTERWAL.

Dank zeggend aan cliënteel voor het genoten vertrouwen hopen wij dat U dit vertrouwen ook zult schenken aan de heer A. WESTERWAL, die wij hierbij ten zeerste aanbevelen.

Mevr. I. VAN OS—VAN TOL

Op 12 October 1954 is de

Schoenmakerij, Leder- en Fourniturenhandel van P. van Os
PRES. KRUGERSTRAAT 73-75

door mij voortgezet en ik hoop dat U het vertrouwen dat U hem schonk ook mij zult schenken. Wij zullen onze uiterste best doen dit vertrouwen waardig te zijn door het afleveren van 1ste klas werk en prima service.

Beleefd aanbevelend,
A. WESTERWAL

Van boven naar beneden:

Aanmeldingskaart voor gerepatrieerden. De kaart vermeldt het adres Broekscheweg 110. Op dit adres had Marinus van de Loo een schoenmakerij.

Overname van de schoenmakerij door A. Westerwal. (Bron: IJC14 okt 1954)

De repatriëringstocht vanuit Duitsland naar Eindhoven. (Route op kaart met tussenstops: P. Boutellier)

*Van boven naar beneden:
De schoenmakerij aan de Broekscheweg 110 in Eindhoven waar Adam na zijn repatriëring
tijdelijk terecht kwam. (Bron: Eindhoven in Beeld)*

Trouwfoto Adam en Roelien 1949. (Bron: R. Westerwal)

*President Krugerstraat in westelijke richting vanaf het Koningsplein. Rechts de
meubelzaak van Brasser, daarnaast woonhuis en schoenmakerij Westerwal, ca. 1980.
(Bron: Facebookpagina "Je bent IJmuidenaar als.....")*

Hier eindigt het verslag van Adams repatriëringstocht. De bevrijding van het westen van Nederland liet nog drie weken op zich wachten maar hij zal snel na de bevrijding naar IJmuiden zijn teruggekeerd naar zijn ouders die in de Enschedéstraat woonden. Gelsenkirchen, waar Adam moest werken werd door de geallieerden enkele keren gebombardeerd. De stad in het Ruhrgebied was een industriestad met belangrijke fabrieken voor de Duitse oorlogsindustrie. Aan de vele bombardementen in Duitsland had hij een gehoorbeschadiging opgelopen en is zijn hele leven slechthorend geweest. Hij sprak nooit over de oorlog.

Het repatriëringdagboekje kregen we in bruikleen van Nico Kloosterhuis. Dank aan Ron Westerwal en Anja Zwart voor de informatie en foto's. •

1. OT-man is Organisatie Todt
2. Jabo's zijn jachtbommenwerpers.
3. DW is de Deutsche Wehrmacht
4. DWM is de Deutsche Wehrmacht
5. Een reuzelachtig smeersel van kippen- of ganzenvet.
6. voedselpakket
7. Adam gaat in dienst als knecht bij schoenmaker P. van Os in de President Krugerstraat. In 1949 trouwt Adam met Roelien Bijlsma en in 1952 wordt hun zoon Ron geboren. In 1954 neemt hij de schoenmakerij in de Pres. Krugerstraat over van P. van Os. Daarnaast op nummer 77 ging het gezin wonen en ze kregen een zoon Ron. Adam overleed in 1994 op 77-jarige leeftijd.

Repatriëring na de oorlog

SHAEF, Supreme Headquarters Allied Expeditionary Force, was het hoofdkwartier van de Opperbevelhebber van de geallieerde troepen in noordwest Europa vanaf eind 1943 tot aan het einde van de Tweede Wereldoorlog. Generaal Dwight D. Eisenhower was gedurende de gehele periode van de SHAEF de bevelhebber. Tijdens en na de bevrijding in Noordwest Europa was de SHAEF ook verantwoordelijk voor de repatriëring in bevrijd en vijandelijk gebied (Duitsland en Oostenrijk). Nederland noch andere landen mochten zelfstandig zogenaamde “displaced persons” uit dit gebied halen maar konden wel verbindingsofficieren aanstellen die onder het hoofdkwartier vielen.

De “displaced persons” werden ondergebracht in kampen die verspreid lagen door heel Europa. Hier werden de mensen ontluisd, geregistreerd en kregen ze de eerst medische zorg. Na verloop van tijd werden de repatrianten naar hun vaderland teruggebracht. Bij aankomst in Nederland werden de mensen wederom opgevangen in ontvangstcentra. En na nogmaals geregistreerd en medisch gekeurd te zijn, konden de repatrianten uiteindelijk naar huis.

Bij de repatriëring werd geen onderscheid gemaakt op basis van de achtergrond van de repatrianten. Iedere Nederlander en verder iedereen die vóór de oorlog in Nederland had gewoond kwam in aanmerking voor repatriëring. Het hoogtepunt van de repatriëring was in de maanden april en mei 1945. De meeste repatrianten kwamen in georganiseerd verband per vrachtauto, schip, trein of vliegtuig in Nederland aan. Daar werden zij vlak over de grens opgevangen in ontvangstcentra van het Bureau voor evacuering. Dit bureau was verantwoordelijk voor de opvang, verzorging en het vervoer van de repatriant naar huis. Met name in en rond Maastricht, Groningen, Eindhoven, Nijmegen en Breda zijn veel repatrianten in eerste instantie opgevangen in ontvangstcentra.

Colofon

Auteur	Adam Westerwal
Bewerking	Marianne Kwant-van de Pieterman
Informatie	Ron Westerwal
Vormgeving	Margriet Prins
Copyright	Historische Kring Velsen